IV.A.i

IV.B.i

IV.A.e

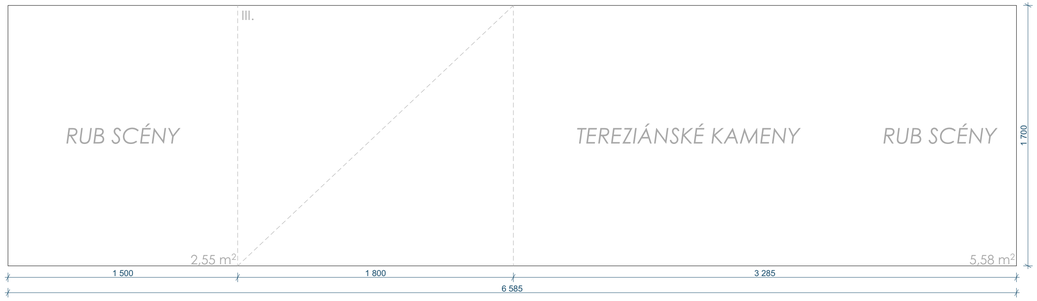

IV.B.e

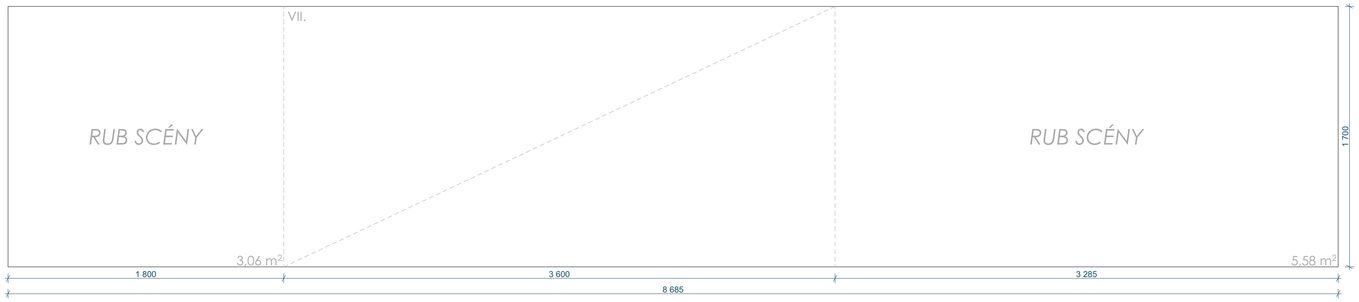

V.IV

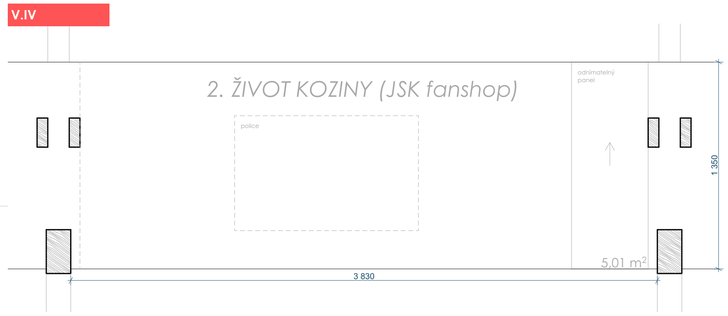

Tereziánské kameny

2. život Kozíny

TXT.IV.2 K vyobrazení Kozína před Lomikarem

Chodové majestáty neuchodili

Majestáty byly to nejcennější, co Chodové měli a po staletí chránili. Panovníci od Jana Lucemburského v roce 1325 až po Fridricha Falckého v roce 1618 jim v nich potvrzovali jejich výjimečné postavení královských poddaných. O jejich platnost bojovali dlouho poté, co o jejich služby panovníci přestali mít zájem. Ani jejich ukrývání a opakované cesty delegací do Vídně a do Prahy na tom nic nedokázaly změnit.

Rebelie jediného výstřelu a popraveného

V červnu 1693 vyvrcholil letitý spor Chodů s jejich vrchností zosobněnou Wolfem Maxmiliánem Lamingenem. Lamingen, přezdívaný Lomikar, bral Chody od začátku jako běžné poddané, na které se vztahovaly všechny povinnosti, včetně roboty. Chodové se ale odvolávali na dávné svobody a marně se domáhali jejich uznání. Po vojenském obsazení chodských obcí a bitce v Pocinovicích, při níž byl jeden z nich zastřelen, už zbývalo jen potrestat vůdce. Jan Sladký Kozina byl v listopadu 1695 v Plzni po výstrahu odsouzen a popraven za povinného přihlížení starších Chodů a jejich synů.

TXT.IV.3 K vyobrazení bavorské roboty

Ač v Bavorsku žádná privilegia neřešili, Kozinu a Lomikara neznali, vlivem morových ran a 30leté války řešili stejné problémy, tedy drastický úbytek obyvatelstva a rozvrat společnosti.

TXT.IV.4 K vyobrazení výrobku z bývalého Elitexu - současná výroba

Lomikarův Elitex

Předchůdcem Elitexu ve Kdyni byla nejstarší textilní manufaktura v Čechách. Jejím podnikavým zakladatelem byl před rokem 1697 Wolf Maxmilián Lamingen, tedy známý Lomikar. Později majitelé výrobu úspěšně rozšířili, takže v roce 1770 podnik získal titul c.k. privilegovaná továrna na vlněné zboží v Nové Kdyni v Čechách

TXT.IV.4 Tereziánské kameny

Kde je ta hranice?

Chod musel znát, kudy hranice přesně šla. Mladí chodili se staršími po hranici, aby si uchovali v paměti její polohu. K jejímu značení sloužily různé značky, později hraniční kameny. Jak lidi u hranic přibývalo a šířka hraničního hvozdu se zmenšovala, potřeba přesného a jasného vyznačení hranic naopak rostla. Možná jste slyšeli o tereziánských kamenech. Některé můžete na hranicích dodnes vidět.

Využijeme přírodu a trochu ji pomůžeme

Vedle jasných přírodních předělů, jako byly toky potoků a řek, bylo potřeba vyřešit vyznačení hranic i v místech, kde jasné vodítko chybělo. Lidé na hranicích například vršili kopce, do kterých vkládali tzv. svědky. Mohly to být hrnce s uhlím, kovové peníze, střepy, kusy cihel, hřebíky, oblázky, knoflíky či sklo. Jinde zase kopali jámy, které vyplňovali jinak zbarvenou zeminou. Občas využívali i výrazné kameny a stromy, do kterých ryli značky. Měly podobu kříže, kola, šipů, kalichů, srdce, rýh a občas i čísel a letopočtů.

Kamenná hranice je pevná?

Systematické vyznačení česko-bavorských hranic hraničními kameny přichází s vládou Marie Terezie. Po podpisu hraniční smlouvy v roce 1764 byla hranice v následujících letech vyměřena a vyznačena tzv. tereziánskými hraničníky. Kameny na Domažlicku většinou sledovaly dávné hranice. Výjimkou ale bylo území, které k Čechám připadlo až v roce 1708. Zahrnovalo dnešní obce Sruby (Heuhof), Kubičku (Plassendorf), Folmava (Vollmau), Lísková (Haselbach), Nemaničky (Schmalzgruben), Lučina (Grafenried), Újor (Anger), Pila (Seeg) a Lískovec (Haseberg). Tereziánské kameny, které přečkaly staletí, byly později zařazeny mezi novodobé hraničníky, přečíslovány a doplněny zkratkami ČS (Československo) a D (Deutschland).

2. život Kozíny

TXT.IV.5 Druhý život Kozíny

Druhý život nejslavnějšího Choda

Jan Sladký Kozina, který byl popraven v roce 1695 ve věku 43 let, by se nejspíš podivil, jak hlubokou stopu zanechal v paměti lidí. Zásluhu na tom bezpochyby má národní klasik Alois Jirásek, který vyšicil jeho příběh v románu Psohlavci. Všichni jsme se o něm učili ve škole a úslovi *do roka a do dne*... dávno proniklo do obecné češtiny. Příběh neohroženého obhájce chodských práv a svobod měl v době národního vzepětí velký úspěch. Na pokračování jej četli i v chodských stavením a zanedlouho se začalo uvažovat o výstavbě Kozínova pomníku. Na stavbu jeho památníku se složili Češi, Moravané, Slováci, ale i rodáci z Ameriky, Srbska, Haliče, Německa či Vídně. A 243 let po Kozínově smrti u památníku před 18 tisíci posluchači v těžké chvíli svého národa promlouval předseda vlády.

Památník nepřízni navzdory

Psohlavci a blížící se dvousetleté výročí popravy inspirovalo Výbor pro stavbu pomníku k organizaci sbírky. Když se podařilo vybrat potřebnou částku, navrhl jeho podobu sochař František Hošek, který ale záhy zemřel. Dílo dokončil Čeněk Vosmik. Po úspěšném položení základního kamene na vrchu Hrádek v červnu 1895 strhl silný vítr o měsíc později ležící připravené pro sochaře. Vosmik a jeho pomocníci proto museli jednotlivé části sochy vytesat na zemi. Při zvedání poslední vrchní části na podstavec se ale přetrhl provaz. Hlava použít šla, ale trup a ruce bylo potřeba urychleně zhotovit znovu. Vše se stihlo a v říjnu mohl být pomník slavnostně odhalen i za přítomnosti Aloise Jiráska, který při této příležitosti obdržel čestné občanství obce Újezd.

Za svobodu budeme bojovat

Časem přibyla chata Klubu českých turistů, třešňový sad a v roce 1919 lípa svobody. Právě ohrožení svobody v roce 1938 přitáhlo k Hrádku velkou pozornost. V červenci se stal místem demonstrace odhodlání občanů Československa bránit svou vlast. Sešlo se jich asi 18 tisíc v čele s předsedou vlády Milanem Hodžou a ministrem národní obrany Františkem Machníkem. Po slavnostních projevech a výměně stuh na vojenských praporech zakončil *Hold Chodská československé armádě a státu* ....

Místo překvapení

Návštěva Újezdu i Hrádku stojí za to. Na rodném Kozínově statku mimo jiné uvidíte původní ulomené ruce z pomníku zasazené do štítu, navštívit můžete i rázovitou Pamětní síň Jana Sladkého Kozíny. Hrádek nabízí krásný výhled do kraje a na vše, možná mírně pobavené, shlíží socha nejslavnějšího z Chodů - Jana Sladkého Kozíny.

F.IV
KOZINŮV FANSHOP

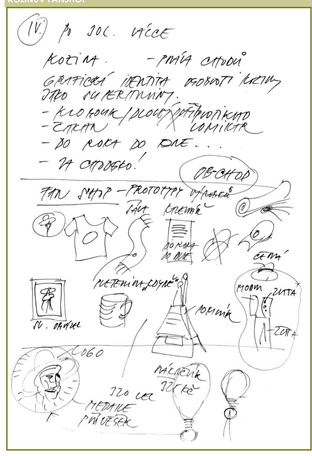

POSTAVY KOZINY A LAMINGENA

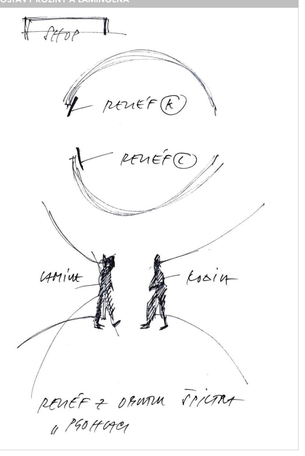

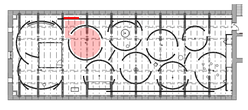

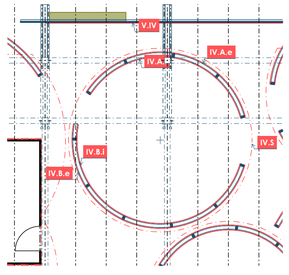

LEGENDA

- X.B.i — OZNAČENÍ PANELU
- F.II — OZNAČENÍ FENOMÉNU
- POHLEDOVĚ NEEXPONOVANÁ ČÁST PANELU
- ČÁST PANELU SKRYTÁ ZA PŘEDSTUPUJÍCÍM PANELEM
- ČÁST PANELU URČENÁ PRO JINÉ AUTORSKÉ DÍLO
- ČÁST CÍZÍHO PANELU URČENÁ PRO TOTO AUTORSKÉ DÍLO
- HLAVNÍ TEXT - ROZHOVOR
- POPISKY REÁLIÍ
- ROZSAH AD V EXPOZICI
- FENOMÉN PŘÍSLUŠNÉHO AD

KRUH IV. PO TŘICETILETÉ VÁLCE - *Všichni do roboty*

HLAVNÍ SDĚLENÍ

Příběh nejznámějšího Choda **Jana Sladkého Kozíny** a jeho protivníka **Lamingena** z Albenreuthu „Lomikara", který ožil v době národního obrození, vypráví o době po 30leté válce, kdy zanikla **tradiční strážní funkce Chodů** i chodská privilegia a Chodové byli nuceni stejně jako ostatní poddaní na obou stranách hranice se „zapojit do poválečné obnovy společnosti a modernizace hospodářství"

DÍLČÍ SDĚLENÍ

- **Chodové jako tradiční strážci** hranic ztrácejí od 16. století své výlučné postavení i stará privilegia a stávají se řadovými poddanými svého pána.
- Ve snaze uhájit zanikající privilegia se koncem 17. století uskutečnila neúspěšná chodská rebelie, jejíž mluvčí **Jan Sladký Kozina** byl pro výstrahu odsouzen a pověšen „Lomikarem" **Lamingenem z Albenreuthu** - majitelem trhanovského panství snažícím se podobně jako ostatní šlechta na obou stranách hranice pozvednout a modernizovat své panství zpustošené 30letou válkou.
- Jeden z řady dobových sporů se v době národního obrození stal spravedlivým **„zápasem o chodská práva"** a symbolickým střetem mezi „utlačovaným českým lidem a krutou cizí vrchností stíženou nakonec zaslouženým Božím trestem" (byť Lomikar nebyl cizí šlechta - panství u Chebu)
- Ač v Bavorsku žádná privilegia neřešili, Kozinu a Lomikara neznali, vlivem morových ran a 30leté války řešili stejné problémy, tedy **drastický úbytek obyvatelstva a rozvrat společnosti.**

TÉMA

- „definitivní ztráta" chodských práv po 30leté válce
- Začátky šlechtického podnikání a podnikavost Lamingena při obnově válkou zpustošeného panství
- bavorský venkov v pohraničí ve stejné době

FENOMÉN

- 2. život Kozíny - JSK fanshop

SCÉNA - pokroková šlechta vs. konzervativní venkov
KROV - tereziánské kameny, značení hranice

ROZHOVOR

Božena Němcová (první sepsala pověst o „Kosinovi") + Leopold Wiesel (německy mluvící lékař židovského původu ze Všerub, který se snažil napsat historicky objektivní pojednání o Kozínovi), baví se o tom, že je dobré popularizovat legendy, které mezi lidmi žijí a využívat je pro posílení národní hrdosti v době národního obrození, ale že je dobré si i zjistit, jak to bylo doopravdy. Asi by bylo fajn, kdyby Němcová hájila romantickou představu o Kozínovi v duchu "pověsti" Wiesel hájil historická fakta a zastával se Lomikara jako schopného podnikatele a vizionáře.

TXT.IV.1 Rozhovor

Černobílý Kozina a Lomikar

Němcová: *Jan Sladký Kozina, zajímavý to vzor pro náš národ. Za práva Chodů neváhal bojovat až do krajnosti a obětoval za ně i svůj život.*

Weisel: *Ráčej odpustit paní spisovatelko, ale vědí, že ten boj Chodů byl marný a vlastně zbytečný…*

Němcová: *Za spravedlivou věc a proti útlaku není boj nikdy marný.*

Weisel: *Jenže ta jejich práva už dávno neplatila a ten zlořečený Lomikar, byl ten stejný Lamingen, který založil i tu slavnou c.k. privilegovanou textilku v Kdyni. Ono je to s tou historií trochu složitější…*

Europäische Union
Evropská unie
Europäischer Fonds für regionale Entwicklung
Evropský fond pro regionální rozvoj

Ziel ETZ I Cíl EÚS
Freistaat Bayern – Tschechische Republik
Česká republika – Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

Veřejná zakázka je spolufinancována Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj prostřednictvím programu přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko, Cíl EÚS 2014-2020, projekt: Muzeum společného dědictví regionu Domažlice - Furth im Wald, registrační číslo projektu: 271. Veřejná zakázka je dále spolufinancována státním rozpočtem ČR.

NÁZEV:	**Expozice v Kulturním centru Pivovar**				VAS www.atelervas.cz
INVESTOR:	Město Domažlice náměstí Míru 1, 344 20 Domažlice	MÍSTO (+ mapa):	Kulturní centrum - Pivovar Domažlice 478/11, k.ú. Domažlice (630853)		
GENERÁLNÍ PROJEKTANT/ NOSITEL ZAKÁZKY:	Sladký & Partners s.r.o., projektový ateliér Nad Šárkou 60, 160 00, Praha 6 e-mail: sladky@ateliervas.cz	AUTOŘI:	Ing. arch. Ondřej Bláha Ing. arch. Petr Sladký Ing. arch. Vojtěch Bis	STUPEŇ:	**DZS**
				DATUM:	**06 2020**
PROFESE / ČÁST PD:	**D AUTORSKÉ ČINNOSTI A DÍLA**			OZN. ZAKÁZKY:	**8.295-1**
VÝKRES:	**KRUH IV. PO TŘICETILETÉ VÁLCE**	MĚŘÍTKO:	**1:20**	Č. VÝKRESU:	**D.04**
				Č. PARE:	

TENTO VÝKRES JE DLE AUTORSKÉHO ZÁKONA MAJETKEM ZPRACOVATELE DOKUMENTACE. JEHO KOPÍROVÁNÍ A ROZŠIŘOVÁNÍ JE MOŽNÉ POUZE SE SOUHLASEM AUTORA PROJEKTU.